

Vredeswerk blijft uitdaging, wereldwijd en ook hier

Op tal van plaatsen in de wereld zetten vertegenwoordigers van de R.-K. Kerk zich ervoor in om de relaties tussen bevolkingsgroepen te verbeteren, geweld te beteugelen en verzoening tot stand te brengen. Vanuit Nederland wordt hier ook actieve ondersteuning aan gegeven. Kijk bijvoorbeeld naar het jaarverslag 2019 van Mensen met een Missie, een organisatie gesticht door de Nederlandse religieuzen: www.mensenmeteenmissie.nl. Men ondersteunt, deels met geld van de Nederlandse overheid, in dertien landen projecten ten behoeve van conflictoplossing, religieuze tolerantie, traumaverwerking en vrouwenrechten en werkt daarbij samen met lokale religieuze en sociale leiders. Een veel grotere speler is de interkerkelijke organisatie PAX. Deze krijgt van diverse kanten veel subsidie om in vijftien landen te werken aan vrede en de bevordering van mensenrechten; zie voor het jaarverslag 2019: www.paxvoorvrede.nl/publicaties. Nederland is internationaal een grote speler op het terrein van vredeswerk. De kerken spelen daarbinnen een belangrijke rol. Met kerken verbonden Niet-Gouvernementele Organisaties

(NGO's) kunnen doen wat onze overheid belangrijk vindt maar zelf minder goed kan.

Ook in Nederland zelf gebeurt er veel op vredesgebied. Mgr. Woorts schreef in het vorige nummer van 'Op Tocht' over Emoena, een nieuwe opleiding voor voorgangers om leiding te geven in een multireligieuze context. In veel parochies is er in de vierde week van september aandacht voor de Vredesweek, vaak in oecumenisch verband. Dat gaat door; alleen de collecte is niet meer verplicht. PAX ondersteunt de lokale kerken met een aparte website: www.vredesweek.nl. Soms is een tekort aan vrijwilligers een aanleiding om samenwerking met andere kerken te zoeken. Vaak ook is de samenwerking vanzelfsprekend vanwege het thema vrede, dat iedereen aangaat ongeacht geloofsachtergrond. Oecumenische groepen vanuit de kerken zoeken vervolgens weer samenwerking met andere (religieuze én seculiere) organisaties in de omgeving om gezamenlijk te komen tot een programma in de Vredesweek, dit jaar onder het motto 'Vrede verbindt verschil'. Soms noemt zo'n samenwerkingsverband zich Ambassade van Vrede. Binnen het gebied van het Aartsbisdom Utrecht zijn er volgens de website van PAX maar liefst 23 ambassades, in steden (zo heeft de stad Utrecht er zes) maar ook in dorpen.

Dit jaar is alles door het coronavirus een beetje anders. Ook al zijn de regels versoepeld, men is toch voorzichtig rond grote bijeenkomsten. Net als vele parochies gaan nu ook diaconale vrijwilligers het internet op, met name rond de Vredesweek. Er is een grote online creativiteit ontstaan wat betreft lezingen en dialoogbijeenkomsten via sociale media, bijvoorbeeld interviews op Facebook. Tegelijkertijd blijft er bij mensen een enorm verlangen bestaan naar echte ontmoeting. We zien dan ook een combinatie van online en offline activiteiten. In grote kerkzalen of publieke ruimten kunnen – met een beperkter aantal mensen – toch dialoogbijeenkomsten of lezingen worden georganiseerd. Daarnaast gebeurt er veel op kunstzinnig gebied, ook in de openbare ruimte: een vredestitoonstelling

in een leeg winkelpand, het gezamenlijk werken aan een kunstwerk op een groot plein (Vredestapijt), creatieve schrijf- of dichtwedstrijden in samenwerking met middelbare scholen, et cetera. Voor de *Walk of Peace* in de Vredesweek worden ook

creatieve invullingen bedacht: in sommige plaatsen wordt een route individueel aangeboden, met een app of routeboekje, waarbij de mogelijkheid bestaat je onderweg te verbinden met andere deelnemers via een gezamenlijk ervaringenboek, een schatkist waar je iets uit mag halen en iets van jezelf in kunt doen. Of er wordt een 'vredesheldverkiezing' georganiseerd om iemand te eren die in coronatijd bijzonder solidair is geweest of een mooi vredesinitiatief is begonnen. Vredesboodschappen van verschillende religieuze organisaties worden online gedeeld of via de krant.

Al met al haalt deze coronatijd veel creativiteit in mensen naar boven om verbinding te zoeken en de boodschap van vrede te delen in vieringen, bijeenkomsten en binnen *communities* op het internet. Er kan eveneens ingespeeld worden op de hernieuwde aandacht in ons land voor de antiracismebeweging.

In mijn werk onder caritasbesturen en leden van pastorale teams kom ik soms tegen dat vredeswerk niet beschouwd wordt als diaconale activiteit. Dat lijkt me echt een misvatting. Onder diaconie verstaan we *het handelen vanuit en door kerken en andere door het Evangelie geïnspireerde groepen en bewegingen, dat gericht is op het voorkomen, opheffen, verminderen dan wel mee uithouden van lijden en maatschappelijke nood van individuen en van groepen mensen en op het scheppen van rechtvaardige verhoudingen in kerk en samenleving*. Ik probeer de weerstand tegen vredeswerk te begrijpen. Er kan in het denken de tegenstelling charitatief – politiek onder liggen. Charitatief is dan: humanitaire noodhulp, gericht op individuen. En politiek is: stelling nemen, gericht op de maatschappij als geheel. Dat laatste zou dan niet de taak zijn van parochies, maar meer van bijvoorbeeld de bisschoppen en landelijke kerkelijke organisaties. De tegenstelling charitatief – politiek is echter misleidend. Aan lokale caritas en diaconie zitten vaak politieke kanten. De definitie geeft het al aan. Ook de praktijk laat het zien. Caritasbesturen en -werkgroepen denken mee met gemeentes over het armoedebelaid. En burgemeesters of wethouders spreken graag op vredesweekbijeenkomsten, omdat zij blij zijn met elk goed initiatief gericht op onderlinge verdraagzaamheid. Diaconale groepen moeten alleen wel voorkomen dat zij zich exclusief met één politieke partij verbinden.

Dat lokale kerken in het publieke domein hun stem laten horen, is soms echt geboden. Nu maken sommigen bijvoorbeeld fanatiek stemming tegen 'de islam'. Zij zeggen dat zij dat doen om de joods-christelijke beschaving te redden. Hier worden twee discussies met elkaar verward. De ene is het gebrek aan debat over onze identiteit als Nederlanders. Wat zijn onze gezamenlijke waarden, waar we ook vandaan komen? Wat bindt ons en wat wijzen we samen af? Waar liggen de grenzen van onze tolerantie? In dat debat kunnen wij als Kerk een bijdrage leveren, in de Vredesweek en daarbuiten. De andere discussie is hoe om te gaan met de minderheid onder de moslims die onze rechtsstaat verwerpt, door criminaliteit en door antidemocratische politieke boodschappen en terrorisme. Mijn ervaring is dat het heel zinvol is als vertegenwoordigers van kerken en bijvoorbeeld moskeebestuurders hierover met elkaar van gedachten te wisselen. De Vredesweek biedt een goede gelegenheid. De meeste christenen én moslims hebben overeenkomstige gedachten over hoe met elkaar in vrede te leven. Dát zichtbaar maken is zowel diaconaal als politiek van groot belang. De sfeer in een stad of dorp kan er echt door veranderen. Twee voorbeelden: vorig jaar organiseerde de kinderraad van alle elf basisscholen in Utrecht-Overvecht (waaronder katholieke) in de Vredesweek een optocht voor kinderen en hun ouders door de wijk. Zij boden de burgemeester een petitie aan over verdraagzaamheid. En in Dieren wist iemand namens de St. Eusebiusparochie een tekst te maken die de werkgroep interreligieuze ontmoetingen van christenen, moslims en joden ineens vleugels gaf, tot vreugde ook van de burgemeester. De tekst is via mij verkrijgbaar.

door Hans Oldenhof, diocesaan diaconaal werker,
e-mail: oldenhof@aartsbisdom.nl

